

25. BÖLÜM

Bilimsel Makale Nasıl Okunur?

Ramazan MERCAN¹

Bilimsel makaleyi doğru okumak, sadece güncel gelişmeleri yakalamak için değil, yazılanlara eleştiri getirebilmek ve yeni çalışmalara ufuk açabilmek açısından da önemlidir. Son gelişmeleri izlemek amacıyla sadece makalenin giriş, sonuç ve tartışma bölümlerini ya da özetini okumak, çalışmayı iyi incelemeyi sonuçları doğru olarak kabul etmek riski taşır. Bu nedenle makaleden maksimum yararlanmak için dergi/makale seçimine dikkat edilmeli, sorgulayıcı/eleştirel olunmalıdır. Albert Einstein'ın şu sözü çok değerlidir; Çok okuyan ama beynini çok az kullanan kişi tembel düşünme alışkanlıklarına kapılır (*Any man who reads too much and uses his own brain too little falls into lazy habits of thinking*).

Bugün tıp alanında her gün artan sayıda dergi ve makale olmasına karşın, ciddi denilebilecek ilerleme sayısının çok az olması, yazılanlara eleştirel gözle yaklaşımın önemini ortaya koymaktadır. Eski dönemlerle karşılaştırıldığında bilgiye ulaşmak daha kolay olmakla birlikte, bilgi yoğunluğu/kirliliği de artmış olduğundan okunacak makale ve kaynakların seçiminde dikkatli olunmalıdır (1). Ayrıca, hastalar sosyal medyadan yanıltıcı bilgilerle karşınıza çıkabilir, hatta bazıları literatür taraması yapıp gelmiş olabilir. Bu nedenle sağlık çalışanının sürekli okuyarak yeni bilgilere erişmesi, kendini geliştirmesi gerekir. Okumak için makalenin nasıl seçileceği Şekil 1 de gösterilmiştir.

¹ Prof. Dr., VKV Amerikan Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Bölüm, Koç Üniversitesi Kadın Hastalıkları ve Doğum AD Öğretim Üyesi, rmercan@superonline.com

ceğinden, makale okuyan herkesin temel istatistik bilgisine sahip olması gerekmektedir.

5. Sonuçlar mutlak doğrular olarak algılanmamalı ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmelidir. Çalışmanın sonuçları sizin bildikleriniz veya düşündüklerinizle uyumlu olabileceği gibi, karşı tezi savunuyor da olabilir. Her iki durumda da eleştirel bakış açısıyla yaklaşılmalı, çalışmada yanlılık (bias) var mı, sonuçları etkileyebilecek başka faktörler (confounding factors) bulunuyor mu diye bakılmalıdır. Çalışmanın özet bölümünde çok çarpıcı gelebilecek sonuçlar detaylı değerlendirmede anlamsız olabilmektedir.
6. Bir makaleye eleştirel yaklaşımın mutlaka nezaket kuralları içinde olması gerekmektedir. Eleştirel bir yazı yazılacaksa kullanılacak dile çok dikkat edilmelidir. En kötü çalışmanın arkasında bile ciddi bir emek olduğu düşünülmesi ve çalışmacıları incitecek yaklaşımlardan kaçınılmalıdır.
7. Makalenin kaynaklarına bakarak hangi çalışmaların atıf edildiği incelenmeli, önemli bulunanlar okunmalıdır.
8. Arkadaşlarınızla, öğrencilerle ve hatta sosyal medya ortamında çalışmayı tartışmaya açmak konuyu daha iyi öğrenmenizi ve göremediğiniz eksiklikleri görmenizi sağlayabilir.
9. Bir makale okunduktan sonraki aşama, edinilen bilgiler ışığında yeni bir çalışmanın planlanmasıdır. Bu konuda yapılan en önemli hata aynı metotlar ile planlama yapılması ve örnek alınan çalışmadaki eksikliklerin yeni çalışmaya aktarılmasıdır. Makale iyi incelenirse aynı hatalardan kaçınılabilir ve doğru bir metodoloji ile literatüre katkısı yüksek daha iyi bir çalışma yapılabilir.

Sonuç olarak, bir bilimsel makaleyi doğru okumak için ilk aşamada çok okuyarak (özellikle kitap, derleme ve meta-analizleri) pasif okuma sürecinden, hızla aktif okuma sürecine geçilmelidir. Tıp alanında söz sahibi olmak ve mesleği doğru/hastaya zarar vermeden yapabilmek için, bilginin sağlık çalışanının elindeki en önemli güç olduğu unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

1. Druss BG, Marcus SC. Growth and decentralization of the medical literature. Implications for evidence-based medicine. J Med Libr Assoc. 2005; 93:499-501.
2. Callcut RA, Branson RD. How to read a review paper. Respir Care, 2009; 54:1379-1385.
3. Subramanyam RV. Art of a journal article: Methodically and effectively. J Oral Maxillofac Pathol 2013;17:65-70.
4. Sun T. Active versus passive reading: how to read scientific papers. Nat Sci Rev 2020; 9:1422-1427.

5. Peh WC, Ng KH. Basic structure and types of scientific papers. Singapore Med J 2008; 49:522-5,
6. Rossouw JE, Anderson GL, Prentice RL, et al. Risks and benefits in healthy postmenopausal women: principal results from the Women's Health Initiative randomized controlled trial. JAMA 2002, 288(3):321-33.
7. Rikken JFW, Korwalik CR, Emanuel MH, et al. Septum resection versus expectant management in women with a septate uterus: an international multicenter open-labeled randomized controlled trial. Hum Reprod 2021; 200: 1-8.
8. Sanchez-Santeuste M, Rios M, Calles L, et al. Dysmorphic uteri: Obstetric results after hysteroscopic Office metroplasty in infertile and recurrent pregnancy loss patients. A prospective observational study. J Clin Med 2020; 9: 1-8.
9. Goyal M, Dawood AS, Elbohoty SB. Cesarean myomectomy in last ten years: A true shift from contraindication to indication: A systematic review and metaanalysis. Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol. 2021; 256:145-157.
10. Carey MA, Steiner KL, Petri WA Jr. Ten simple rules for reading a scientific paper. PLOS Computational Biology. 2020; 30.